

Türkiye’de Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Yayımlanan Makalelerin Eğilimleri Üzerine Bir İnceleme

A Review on the Tendencies of Articles Published in the Field of Teaching Turkish as a Foreign Language in Turkey

Mehmet KARDOĞAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Tezli Yüksek Lisans Mezunlu), Van, Türkiye

Van Yuzuncu Yil University, Institute of Education Sciences (Graduate Student), Van, Türkiye

ORCID: 0000-0002-5620-3371

Email: mhmtkardogan13@gmail.com

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van, Türkiye

Van Yuzuncu Yil University, Faculty of Education, Van, Türkiye

ORCID: 0000-0001-6732-7815

Email: mnkardas@yyu.edu.tr

Makale Bilgisi / Article Information

Cite as/Atıf: Kardoğan, M. ve Kardeş, M. N. (2023). Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanan makalelerin eğilimleri üzerine bir inceleme. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 1-12.

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 14/12/2022 **Kabul Tarihi / Accepted:** 05/05/2023

Yayın Tarihi / Published: 30/06/2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran/ June

Cilt/ Volume: 11 Sayı/ Issue: 1

Sayfa / Pages: 1-12

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği tespit edilmiştir. / This article was reviewed by at least two referees and found to be plagiarism free.

Yayıncı / Published by: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Siirt University Institute of Social Sciences

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Mehmet KARDOĞAN ve Mehmet Nuri KARDAŞ) It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited

* Bu çalışma Mehmet KARDOĞAN’ın Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ danışmanlığında hazırladığı “Yabancılarla Türkçe öğretimi alanında yayımlanan makalelerin eğilimleri ve akademik metin hazırlama ilkelerine uygunluğu üzerine bir inceleme” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Öz

Mevcut çalışmanın amacı Türkiye’de 2005-2019 yıllarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanmış makale türündeki çalışmaların eğilimlerini (yıllara, yöntemlerine, konularına ve çalışma grubu/evren-örneklem/materyaline göre dağılım) belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nitel araştırma yöntemine uygun olarak yapılandırılmıştır. Çalışmanın materyalini 2005-2019 yıllarında yayımlanmış ve tam metnine ulaşılmış 582 araştırma makalesi oluşturmaktadır. Makale Eğilim Belirleme Formu (MEBF) kullanılarak elde edilen verilerin analizinde “betimsel analiz” teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda 2013 yılından sonra ilgili konuda yoğun araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda en çok çalışmanın yapıldığı yıl 2015 olurken, en az çalışmanın yapıldığı yılın 2006 olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda en çok kullanılan araştırma yöntemi büyük bir oranla (%82) nitel yöntem olurken en az kullanılan yöntemin karma araştırma yöntemi (%6) olduğu görülmüştür. İncelenen makalelerde az çalışılan konular dinleme (%2,57) ve konuşma (%6,7) beceri alanlarındaki konular olurken yoğun olarak çalışılan konuların ise karma konular (%47,59) ve dil bilgisi (%24,57) ile ilgili konular olduğu belirlenmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında en az çalışma ilkokul (%1,37) ve lise öğrencileri (%1,37) üzerinde yapılmıştır. Alandaki çalışmaların materyal (%47,93), kurs öğrencileri (%29,38) ve lisans öğrencileri (%11,51) üzerinde daha yoğun yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın bulgularından hareketle, alan araştırmacılarının sözlü iletişim becerileri üzerinde çalışma yapmaları önerilebilir. Araştırmacıların çalışmalarını karma ve nicel yöntemlere uygun yapmalarının alana katkı sağlayacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, makaleler, eğilimler.

Abstract

The aim of the current study is to determine the trends (distribution by years, methods, subjects, and study group/universe-sample/material) of studies written in form of articles and published in the field of teaching Turkish as a foreign language in Turkey between 2005 and 2019. For this purpose, the study was structured with the qualitative research method. The material of the study consists of 582 research articles published between 2005 and 2019 and the full text of which has been reached. “Descriptive analysis” techniques were used in the analysis of the data obtained via the Article Tendency Determination Form (ATDF). As a result of the research, it was determined that intensive research was carried out on the subject after 2013. In this context, while the year in which the most studies were conducted was 2015, the year in which the fewest number of studies was in 2006. While the most commonly used research method in the studies was the qualitative method (82%), it was seen that the least used method was the mixed research method (6%). In the reviewed articles, the subjects studied were listening (2.57%) and speaking (6.7%) skills, while the most studied subjects were mixed subjects (47.59%) and grammar (24.57%). The fewest number of studies in the field of teaching Turkish as a foreign language was on primary school (1.37%) and high school students (1.37%). It was concluded that the studies in the field were more intense on materials (47.93%), course students (29.38%) and undergraduate students (11.51%). Based on the findings of the study, it can be suggested that field researchers should work on verbal communication skills. It can be said that the researchers' work in accordance with mixed and quantitative methods will contribute to the field.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, articles, trends.

Giriş

Dil; kişilerarası bildirişimi sağlayan, kişilerin yaşam koşullarını iyileştiren, insan aklının en önemli ürünüdür. Dil; kişilerin ihtiyaçlarına bağlı olarak doğal koşullarda gelişen ve değişen, kendine has yapısal özellikleri olan sosyal bir varlıktır. Sosyal niteliğe sahip dilin temel işlevlerinden biri de milletlerin kültürel birikimlerini yeni nesillere taşımasıdır. Milletleri ulus yapan en önemli değerlerinden biri, sahip oldukları kültürel birikimleridir. Dil bir taraftan toplulukların kültürel servetinin oluşumuna katkı sunarken bir taraftan oluşan bu servetin gelecek kuşaklarla paylaşılmasına aracılık etmektedir. Bu nedenle dilin, milleti ulus yapan en önemli dinamik olduğu söylenebilir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de milletlerin iletişim ve etkileşimleri dil sayesinde olmaktadır.

Teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak her alanda iletişim ve etkileşimin hızla geliştiği bu çağda, milletlerin birbirleriyle etkileşimleri de hızlı ve kolay olabilmektedir. Milletlerin birbirleriyle olan kültürel paylaşımları, eğitim-öğretim alanındaki gereksinimleri, ekonomi alanındaki ilişkileri, devlet yönetiminde izledikleri uluslararası politika vb. durumlar nedeniyle ikinci hatta üçüncü bir dil öğrenmek oldukça önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu bağlamda dünyada etkinliği yüksek olan köklü ve her alanda güçlü milletlerin dillerini, kültürlerini öğrenmek ayrıca önemli olarak görülmektedir.

Tarihsel açıdan bakıldığında dünyanın en eski milletlerden biri olan Türklerin dili Türkçenin de köklü bir geçmişe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Tarih boyunca Türklerin farklı kıtalarda hüküm sürmeleri nedeniyle Türkçe büyük ilgi görmüştür. Doğru dış politika, güçlü askeri sistem, güvenli ticaret imkânı, sağlam aile yapısı, güçlü inanç sistemi, kültürel özgünlük ve derinlik vb. özellikler Türklerin tarihte öne çıkmalarını sağlayan başlıca değerleridir. Kök değerleri, kurumsal nitelik gösteren devlet yapıları, kültürel zenginlikleri, güçlü dış politikaları vb. özellikleri yaşadıkları coğrafyalarda Türklerin çoğunlukla egemen güç olmalarını sağlamıştır (Kardaş ve Kaya 2019a; Kardaş ve Kaya 2019b).

Türkler günümüzde de dünyada söz sahibi olan önemli milletlerdendir. Günümüzdeki Türk devletleri de geçmişte olduğu dünyada önemli bir yekûn oluşturmakta, dünya gündeminde söz sahibi olmaktadır.

Türkiye’nin içinde bulunduğu coğrafyada Türklerin diğer milletler kurduğu dinî, askerî, ticari ilişkiler; turizm alanındaki imkânları; uluslararası eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetleri vb. konularda sağladığı önemli avantajlar yabancı milletlerin Türkçe öğrenmelerinin ana sebepleri arasında yer almaktadır.

Bilindiği üzere çeşitli nedenlerle yabancı bir kültürle etkileşime girmenin ön koşulu etkileşime girilecek kültürün dilini öğrenmektir. Genel kabul gören bu gerçeklik nedeniyle Türklerle yakın ilişki kurmak isteyen milletler öncelikle Türkçeyi öğrenme yoluna gitmiştir, gitmektedir.

Dünyayı ilgilendiren konu ve alanlarda attığı adımlarla küresel ölçekte önemli bir aktöre dönüşen Türkiye ve dolayısıyla Türkçeye duyulan ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu nedenlerle gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda ciddi bir seferberlik söz konusudur. Yurt içinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve üniversiteler bünyesinde açılan Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER); yurt dışında ise Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Türkiye İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) bu bağlamda dikkate değer çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmaların bir sonucu olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi akademik anlamda son dönemlerin en popüler araştırma alanlarından biri haline dönüşmüştür. Bu yönde alan araştırmacılarının ürettikleri sayısız akademik eser alan yazınında yerini almış durumdadır.

Türkiye içinde ve dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini üstlenen kurum, kuruluş ve merkezlerin ciddiyetle çalışmalarına devam ediyor olması (Göçer ve Moğul, 2011, s. 801), alan araştırmacılarının yabancılara Türkçe öğretimi konusunda araştırma yapmaya yönlendirilmeleri son yıllarda bu alanda yayımlanan makale, yüksek lisans ve doktora tezi ile kitapların nitelik ve nicelik açısından gelişimine önemli katkılar sunmuştur.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayımlanan akademik metinlerin nitelik ve nicelik açısından gelişme göstermesi alan için önemli bir gerekliliktir. Çünkü diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da eğitim veren öğretiler beslendikleri temel materyaller bu akademik metinlerdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi süreçlerinde yaşanan problemlerin tespiti ve tespit edilen problemlere çözüm üretmekte bu metinlerin çıktıları dikkate alınmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında

İlgililerin yoğun olarak istifade ettikleri metin türlerinin başında araştırma makaleleri gelmektedir. Bu nedenle alanda yayımlanan araştırma makalelerin içerik ve nitelikleri üzerinde çalışmalar yapmak daha nitelikli makalelerin hazırlanmasına katkı sunacaktır. Bu bağlamda yapılan akademik çalışmaların eğilimlerini belirlemeye dönük çalışmalar yapmak alana katkı sunacaktır.

“Türkçenin ana dili olarak eğitimi ve yabancı dil olarak öğretimi alanlarındaki eğilimleri ele alan araştırmalar ise son beş yılda öne çıkmıştır. Bu araştırmaların büyük bir kısmı lisansüstü tezler üzerine; bir kısmı da hakemli dergilerde yayımlanan makaleler üzerinedir.” (Biçer, 2017, s.238).

İlgili alan yazınında çeşitli konularda yapılmış eğilim belirleme çalışmaları bulunmaktadır. Çalışmalara ilişkin kaynakça (Erdem, 2009), Türkçe eğitimi alanında yapılmış çalışmaların eğilimleri (Coşkun vd. 2011), Türkçe eğitimi çalışmalarının eğilimleri (Varışoğlu ve diğerleri, 2013), yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayımlanmış lisansüstü tezlerin eğilimleri (Ercan, 2014; Büyükkiz, 2014; Maden ve Önal, 2021), Yabancılara Türkçe alanında yayımlanmış makalelerde anahtar sözcükler (Erdem ve diğerleri, 2015), yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki çalışmaların tasnifi (Çiftçi ve Coşkun, 2017), Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde 2015-2017 yılları arasında yapılan akademik makalelerdeki eğilimler (Çevirme ve Koçak, 2018), lisansüstü tezlerdeki anahtar sözcükler üzerine analiz (Küçük ve Kaya, 2018), ilgili konuda yayımlanmış lisansüstü tezlerin meta-analizi (Çelebi ve diğerleri, 2019), yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye yönelik lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri (Maden 2020) gibi çalışmalar dikkat çekmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanan makalelerin eğilimleri konusunda sınırlı sayıda çalışma (Biçer, 2017; Çevirme ve Koçak, 2018) bulunmaktadır. Biçer, (2017) ile Çevirme ve Koçak’ın(2018) çalışmalarında 2010-2017 yıllarında yayımlanan makaleler incelenmiştir farklı değişkenlere göre. Mevcut çalışmada ise 2005-2019 yıllarında yayımlanan makaleler farklı değişkenlere göre incelenmiştir. Bu nedenle mevcut çalışmanın daha kapsayıcı ve daha detaylı bir nitelik taşıdığını söylemek mümkündür. Çalışma bu yönüyle benzerlerinden ayrılmaktadır.

Son yıllarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanmış makale türündeki yayınlarda önemli bir artışın olması alanda yayımlanan makalelerin eğilimlerini belirlemek ve ilgililerin dikkatine sunmayı gerekli ve önemli kılmaktadır. Çünkü Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çalışacak araştırmacıların alanda makale türünde yayımlanan çalışmaların eğilimlerini bilmeleri, çalışmalarına nasıl yön verecekleri konusunda kendilerine fikir verecektir. Nitekim alanda çokça çalışılmış konu, tür ve yöntem üzerine araştırma yapmak yerine, alanda eksik kalan, az çalışılan veya çalışılmayan konular üzerine araştırmalar yapmak önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın; alanda yapılan araştırmaların konularına, yayımlandıkları yıllara ve kullanılan metoda, materyal/örneklem/çalışma gruplarına (hedef kitleye) göre dağılımı ile ilgili derli bilgiler sunması açısından alana katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; “Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanan makalelerin eğilimleri belirlemek” şeklinde belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanmış makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanmış makalelerin yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanmış makalelerin konularına göre dağılımları nasıldır?
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan makalelerin çalışma grubu/ evren-örneklem/ materyalleri nasıldır?

Yöntem

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan makalelerin eğilimleri açısından incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma modellerinden “Doküman İncelemesi” yoluyla veriler toplanmıştır. “Nitel araştırma; davranışları gözlemele, katılımcılarla mülakatlar ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri yoluyla verilerin toplandığı ve bulguların bütüncül olarak ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma şeklinde ifade edilir.” (Creswell, 2016). Doküman incelemesi, belirlenen ölçütler ışığında yayımlanmış belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Doküman incelemesinde

anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008). “Zaman kullanımı açısından verimli bir yöntem olması, örneklem büyüklüğü, kullanılabilirlik, düşük maliyet, tekrar kullanım, bireysellik ve özgünlük, kesinlik, geniş kapsam ve zaman, tepkiselliğin olmaması, kolay ulaşılamayacak verilere ulaşma, konunun ve verinin niteliği” gibi avantajları nedeniyle alanda sıklıkla kullanılan bir araştırma biçimidir (Merriam, 1988; Yıldırım & Şimşek, 2016)

Araştırmanın Materyali

Bu çalışmanın materyalini 2005-2019 yılları arasında yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayımlanmış makaleler oluşturmaktadır. Tam metnine ulaşılabilen 582 makale veri toplama araçlarındaki maddeler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın materyalleri 2005-2019 yılları arasında yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makaleler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Google, Google Akademik, ve DergiPark’tan tam metnine ulaşılabilen makalelerle sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları

Google Akademi, Google ve Dergi Park veri tabanları taranarak 2005-2019 yılları arasında Türkçe olarak yazılan ve tam metnine ulaşılan materyaller dâhil edilmiştir. Literatür taraması yapılırken anahtar kelime olarak “Yabancılara Türkçe Öğretimi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Türkçenin ikinci dil olarak öğretilmesi” kelimeleri kullanılmıştır.

Makalelerin Eğilimlerini Belirleme Formu (MEBF)

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makalelerin eğilimleri belirlemek üzere “Makalelerin Eğilimlerini Belirleme Formu” kullanılmıştır. Makale inceleme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen taslak formda 7 madde yer almıştır. Uzman görüşlerine sunulan formdaki 3 madde formdan çıkarılmış, bazı maddelerde değişiklikler yapılmıştır. Uzman görüş ve önerileri doğrultusunda son şekli verilen formda dört temel madde yer almıştır:

1. Makalelerin yayımlandıkları yıllara (2005-2019) göre dağılımı,
2. Makalelerin yöntemlerine (nitel, nicel ve karma araştırma) göre dağılımı,
3. Makalelerin çalışma grubuna, evren-örneklem veya materyallerine göre dağılımı,
4. Makalelerin konusuna göre dağılımı,

Belirlenen yıl aralıklarında yayımlanan ve tam metnine ulaşılan makalelerin eğilimleri bu maddeler göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Verilerin Analizi

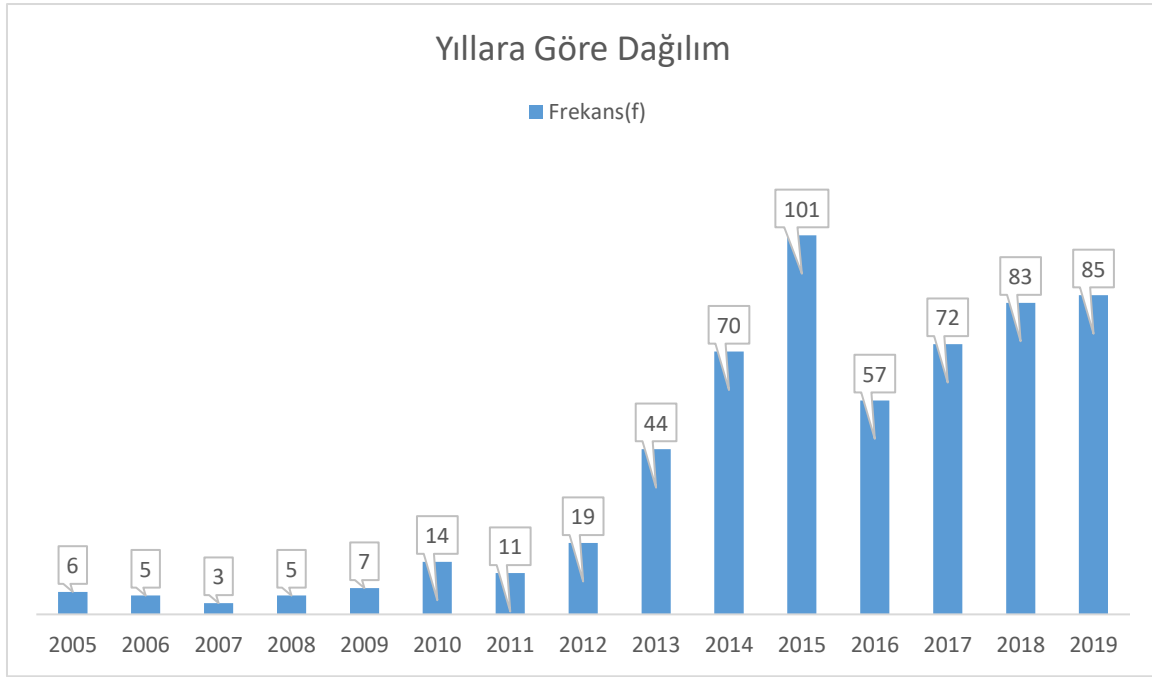
Verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde gözlem, görüşme veya dokümanlardan elde edilecek veriler araştırmacının araştırmaya başlamadan önce belirlediği başlıklar altında özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analiz yapılırken basit istatistik tekniklerinden de frekans(f) ve yüzde (%) yararlanılarak bulgular tablolastırılmış ve açıklanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın problem sorularına bağlı olarak elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır.

1. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makalelerin yıllara göre dağılımına yönelik bulgular

Makalelerin 2005-2019 yılları arasında yayımlandıkları yıl bilgisi ve yayın sayısına ilişkin bulgular Grafik1’de verilmiştir.

Grafik 1. Makalelerin Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1’de yabancılara Türkçe eğitimi alanında 2005-2019 yılları arasında yayımlanan makale türündeki yayınların yıllara dağılımı görülmektedir. Frekans değerlerine paralel olarak yüzde değerler de hesaplandığında küçük değerden büyük değere doğru sıralamanın; 2007’de 3 (%0,51), 2006’da 5 (%0,85), 2008’de 5 (%0,85), 2005’te 6 (%1,02), 2009’da 7 (%1,19), 2011’de 11 (%1,87), 2012’de 19 (%3,23), 2013’te 44 (%7,48), 2016’da 57 (%9,69), 2014’te 70 (11,9), 2017’de 72 (%12,24), 2018’de 83 (%14,11), 2019’da 85 (%14,45) ve 2015’te 101 (%17,17) şeklinde olduğu anlaşılmaktadır.

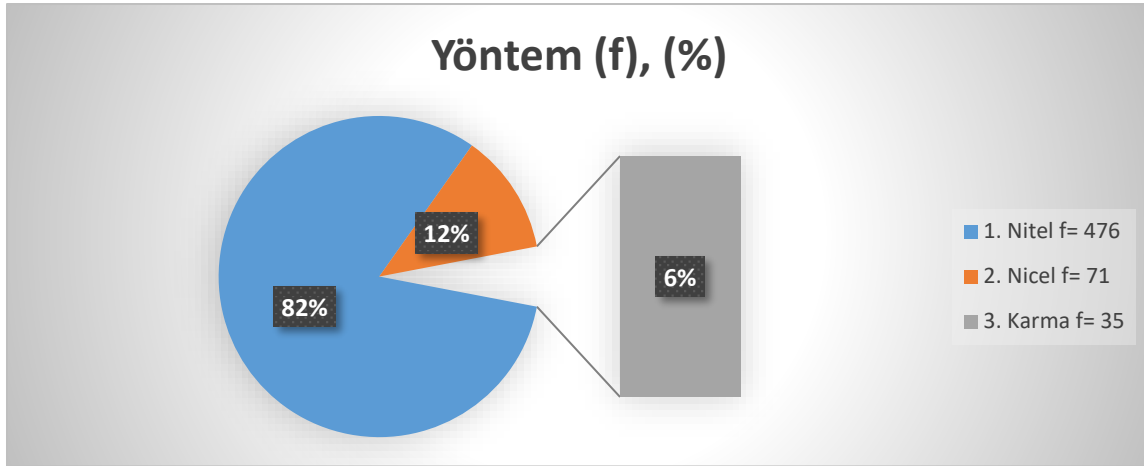
Bir alanda yayımlanan çalışmaların yıllara göre dağılımı araştırmacılara hangi alanda çalışmaları gerektiği konusunda fikir veren bir husustur. Makale çalışmalarının yıllara göre dağılımı incelendiğinde en az yayın yapılan yılların 2005-2012; en yoğun çalışmanın yapıldığı yılların ise 2013-2019 olduğu görülmektedir. Son yıllarda yabancılara Türkçe eğitimi alanında fazla araştırma yapılması, Türkiye’de hemen her üniversite bünyesinde misafir öğrenciler için A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeylerinde Türkçe eğitimi veren Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER)’nin açılması ve öğrenci kabul etmesi, Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve Yunus Emre Enstitüsü’nün yurt içi ve yurt dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için yapılan faaliyetlerini yoğunluk kazanmasıyla açıklanabilir.

Son yıllardaki yayınların nicelik bakımından artış göstermesinin bir diğer nedeninin Türkçe eğitimi alanında yetişen ve yetişmekte olan akademisyen sayısının önemli artış göstermesi, üniversitelerin lisansüstü programlarında Yabancılara Türkçe Eğitimi alanında öğrenci kabul edilmesi ve bu yönde derslerin okutulması olduğu söylenebilir.

Yabancılara Türkçe eğitimi alanında yayımlanan makale sayısı son yıllarda artış gösterse de alanın uzun yıllar ihmal edildiği düşünüldüğünde mevcut araştırma sayısının nitelik ve nicelik olarak henüz istenen düzeyde olmadığını söylemek mümkündür.

2. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makalelerin yöntemlerine göre dağılımına yönelik bulgular

2005-2019 yılları arasında yayımlanan makalelerin yapıldıkları yönteme ilişkin bulgular Grafik 2’de verilmiştir.

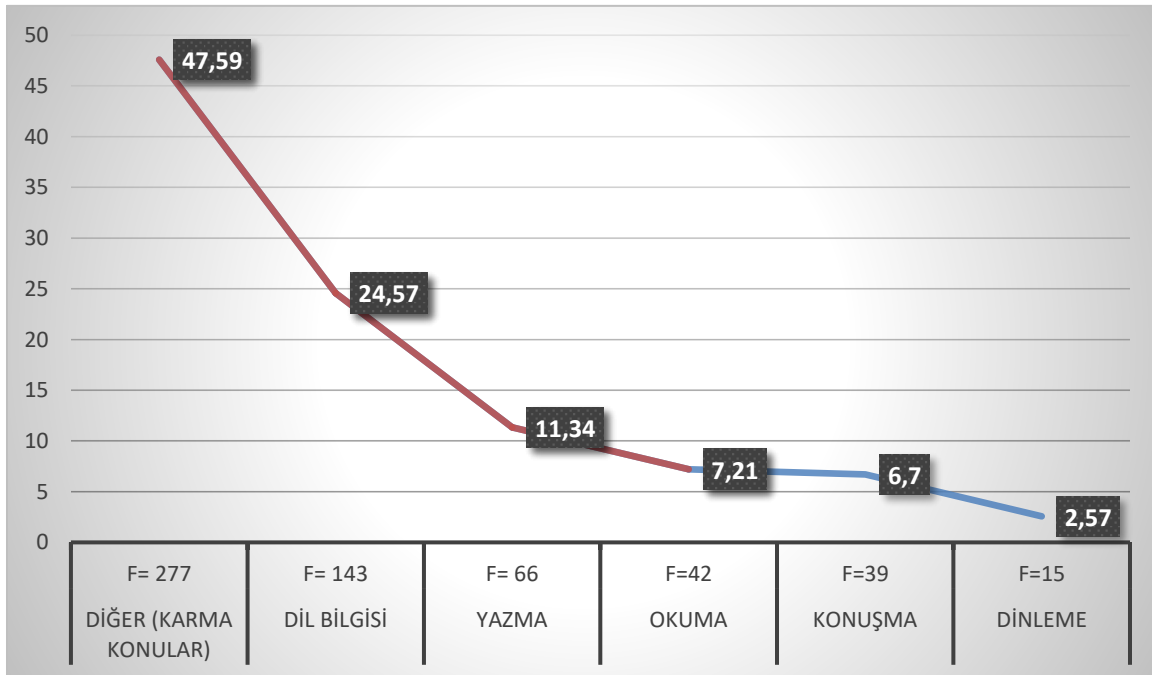
Grafik 2. Makalelerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 2’de yabancılara Türkçe eğitimi alanında 2005-2019 yılları arasında yayımlanan makalelerin yöntemlerine göre yüzde ve frekans dağılımı görülmektedir.

Grafikteki veriler incelendiğinde makalelerin 476’sının (yaklaşık %82) nitel, 71’inin (yaklaşık %12) nicel ve 35’inin (yaklaşık %6) ise karma yöntemle hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Grafik incelendiğinde en az çalışmanın yapıldığı yöntemin karma araştırma yöntemi olduğu anlaşılmaktadır. Nitel araştırma yöntemi en çok kullanılan yöntemken ikinci sırada en çok kullanılan yöntemin nicel yöntem olduğu bulgulanmıştır. Nitel verilerin nicel verilerle desteklendiği karma yöntemli araştırmaların çıktıkları alanda daha çok itibar görmesine karşın bu yöntemle oldukça az başvurulmuş olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu bulgu karma araştırma yöntemine uygun hazırlanmış çalışmalara alanda ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Nicel araştırma yöntemine uygun çalışmalara da ağırlık verilmesi alana katkı sağlayacaktır.

3. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makalelerin konularına göre dağılımına yönelik bulgular

2005-2019 yılları arasında yayımlanan makalelerin yapıldıkları konulara ilişkin bulgular Grafik 3’te verilmiştir.

Grafik 3. Konularına göre dağılım

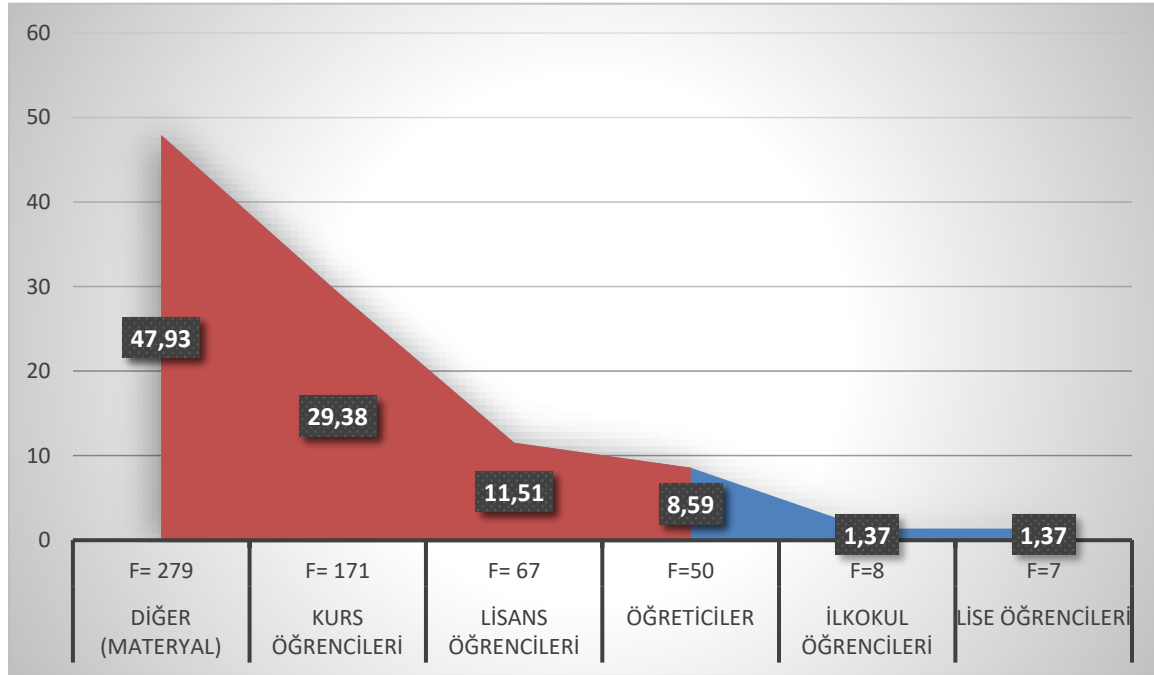
Grafik 3’te Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında 2005-2019 yılları arasında yayımlanan makalelerin konularına göre frekans ve yüzde dağılımları görülmektedir.

Konu dağılımına ilişkin verilere bakıldığında en az çalışmanın f=15 (%2,57) dinleme alanında çalışma yapıldığı, dinleme becerisini sırasıyla konuşma f=39 (%6,70), okuma f=42 (%7,21), yazma f=66 (%11,34) ve dil bilgisi f=143 (%24,57) alanlarındaki konuların takip ettiği görülmektedir. Grafikteki veriler incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin dil bilgisi, yazma ve okuma alanlarında yoğunlaştığı, doğal iletişim becerileri olan dinleme ve konuşma alanlarında oldukça sınırlı sayıda çalışmanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Bireylerin sosyalleşmesinin büyük ölçüde dinleme-konuşma becerilerine bağlı olduğu düşünüldüğünde bu alanlarda yayımlanan çalışma sayısının oldukça yetersiz olduğu söylenebilir.

“Diğer (karma konular” kategorisinde materyal hazırlama, ders kitabı incelemeleri, bibliyografya, ihtiyaç analizi, kültür, yabancılara Türkçe öğretimi tarihi, alan yazın derleme araştırmaları, yöntem denemeleri vb. gibi çalışmalar yer almaktadır.

4. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makalelerin çalışma grubu, evren/örneklem/materyaline göre dağılımına yönelik bulgular

2005-2019 yılları arasında yayımlanan makalelerin yapıldıkları çalışma grubu, evren/örneklem/materyaline ilişkin bulgular Grafik 4’te verilmiştir.

Grafik 4. Makalelerin Çalışma Grubu, Evren/Örneklem/Materyaline Göre Dağılımı

Grafik 4’te Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanan makale türündeki çalışmaların çalışma grubu, evren/örneklem ve materyaline ilişkin veri dağılımı görülmektedir.

Grafik incelendiğinde küçük frekanstan büyüğe doğru sıralamanın; lise öğrencileri f=7 (%1,20), ilkokul öğrencileri f=8 (%1,37), öğretmenler f=50 (%8,59), lisans öğrencileri f=67 (%11,51), kurs öğrencileri f=171 (%29,38) ve materyaller f=279 (%47,93) şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı çok sayıda kursun faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) çok sayıda üniversite öğrencisinin Türkçe öğrendiği bilinmektedir. Aynı şekilde MEB bünyesinde açılan kurslarda da çok sayıda öğrenciye Türkçe öğretilmektedir. Bu nedenlerle kurslarda eğitim gören öğrenciler ve bu öğrencilerin beslendikleri öğretim materyalleri üzerinde yoğun olarak makale türünde akademik çalışmaların yapıldığı söylenebilir. İlkokul ve lise öğrencilerinin Türkçe öğrenme yaşantıları üzerine sınırlı sayıda çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayımlanan araştırma makalelerin eğilimlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada 582 makale; “yayın yılı, çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri, çalışmaların konuları, evren örneklem, çalışma grubu ve materyalleri” bakımından incelenmiştir. Sonuçlar araştırmanın sorularına bağlı olarak şu şekilde özetlenebilir:

1. Tam metnine ulaşılabilen 582 makalenin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2010 yılından 2015 yılına doğru bir yoğunluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2005-2019 yılları arasında en az çalışmanın %0.51 ile 2007 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. En çok çalışmanın %17.35 ile 2015 yılında yapıldığı, bu yıldan sonra küçük çapta da olsa makale sayısında bir düşüş olduğu belirlenmiştir.

Alanda yapılan benzer çalışmalar dikkat çekmektedir. Biçer (2017), yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz adlı araştırmasında da en çok çalışmanın 2015 yılında yapıldığını tespit etmiştir. Çiftçi ve Coşkun (2017), yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların farklı değişkenlere göre tasnifi adlı araştırmalarında, çalışmaların yoğun olduğu yılları 2011-2017 olarak tespit etmişlerdir. Alanda yapılan bu çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında mevcut araştırmanın sonuçlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

2. Analiz edilen 582 çalışmanın yöntemine ilişkin dağılımına bakıldığında çalışmaların %81.78’inin “nitel” araştırma yöntemiyle yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca “nicel” yöntemle %12.19 ve “karma yöntem”le yalnızca %6.01 oranında makalenin yazıldığı tespit edilmiştir.

Alan yazınında yapılan benzer çalışmalar bulunmaktadır. Ercan (2014), Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezleri çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmada nitel çalışmaların yoğunlukta olduğunu belirtmiştir. Biçer (2017) de yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz adlı araştırmasında “karma” ve “nicel” yöntemle yapılan çalışmaların “nitel” araştırma yöntemine nazaran daha düşük sayıda olduğunu ifade etmiştir. Büyükkiz (2014) lisansüstü tezler üzerine yapmış olduğu çalışmada da incelediği çalışmaların büyük çoğunluğunun betimsel yöntemle uygun olarak yapıldığını belirtmiştir. Alan yazınındaki bu sonuçlar, mevcut çalışmanın ilgili bulgularını desteklemektedir.

3. Konuları bakımından incelenen makalelerin büyük çoğunluğunun (%47.59) karma konularda yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaların önemli bir bölümü (%24.57) de dil bilgisi konusunda yapılmıştır. Dil bilgisini sırasıyla yazma, okuma, konuşma ve dinleme takip etmiştir.

Alan yazınında yapılan çalışmaların konularına göre dağılımını inceleyen çalışmalar yer almaktadır. Çiftçi ve Coşkun (2017) araştırmalarında makalelerin konu dağılımını incelemiş ve karma konuların alanda daha çok araştırıldığını belirlemişlerdir. Ercan (2014), “yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından analizi” adlı çalışmada akademik metinlerin çoğunlukla dil bilgisi konularında yapıldığını, “dinleme ve konuşma” becerileri üzerinde ise sınırlı sayıda çalışma tespit ettiklerini belirtmiştir. Büyükkiz (2014), “yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme” adlı çalışmada da dil bilgisi konusunun öne çıktığını raporlamıştır. Biçer (2017) yaptığı araştırmada makale türündeki çalışmaların konularına göre dağılımını incelemiş ve benzer sonuçlara ulaşmıştır. Biçer ilgili çalışmada, alanda yazılan makalelerin çoğunlukla öğretim materyalleri, dil bilgisi, dil öğretim tarihi, dil öğretiminde yaşanan sorunlar, temel dil becerileri konularında hazırlandığını belirlemiştir. Alan yazınındaki çalışmalar mevcut araştırmanın ilgili problem cümlesi altında ulaşılan sonuçları destekler niteliktedir.

4. Çalışmaların evren, örneklem, çalışma grubu, çalışma materyali vb. veri dağılımına bakıldığında büyükten küçüğe doğru sırasıyla; %47.93 ile “diğer (genel, materyal)”, %29.38 ile kurs öğrencileri, %29.38 ile lisans öğrencileri, %11.51 ile öğrenciler, %1.37 ile ilkokul ve %1.20 ile lise öğrencileri üzerinde çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çiftçi ve Coşkun’un (2017) çalışmalarında da benzer sonuçlar paylaşılmıştır. Çiftçi ve Coşkun (2017) alanda yapılan 270 makaleyi incelemiş ve ilgili çalışmaların 224’ünün hedef kitlesinin “genel” olduğunu belirlemiştir. Biçer (2017) çalışmada da materyal üzerinde yoğun olarak çalışıldığını belirlemiştir.

Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında nicel ve karma yöntemle uygun hazırlanacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Ayrıca, konuşma ve dinleme becerilerinin çalışma konusu yapıldığı araştırmalar alana katkı sunacaktır. Alanda örneklemi

ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin oluşturduğu özgün çalışmalara ağırlık verilmesi gerekmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin Türkçe öğrenme yaşantıları (amaçlar, problemler, deneyimler, beklentiler vb.) üzerine yapılacak çalışmalar, ilgililere daha etkili ve başarılı bir dil eğitimi verebilmek için gerekli ve önemlidir.

Makale, tez, tebliğ türlerinde yapılan çalışmaların eğilimlerini (konu, yayın yılı, yöntem, desen/model, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri vb.) belirlemek üzere yapılacak tamamlayıcı güncel çalışmalara alanda ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Aktaş, E. ve Yurt, S. U. (2015). Türkçe eğitimi alanındaki makale özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 10 (7), 73-96. DOI : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8121>
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları, *Turkish Studies*, 5(3), 728-749. DOI : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.1629>
- Biçer, N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı (27), 236-247. DOI: 10.5505/pausbed.2017.69772
- Büyükkiz, K. K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Creswell, J. W. (2016). *Research design*. (Çev. S. B. Demir). Eğiten Kitap Yayınları.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage Press
- Coşkun, E., Özçakmak, H. ve Balcı, A (2012). Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981-2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. E. Yılmaz, M. Gedizli, E. Özcan ve Y. Koçmar (Ed.) *Türkçenin eğitimi-öğretimi üzerine çalışmalar* içinde (s. 204-212). Pegem Akademi Yayınları.
- Çelebi, C., Ergül, E., Usta, B., ve Mutlu. M. (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), 39-52.
- Çevirme, H., ve Koçak, S. (2018). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde 2015-2017 yılları arasında yapılan akademik makalelerdeki eğilimler. Ş. Gerçek (Ed.), *Current database in education* içinde (p.163-174). IJOPEC Publication Limited.
- Çiftçi, Ö. ve Coşkun, H. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların farklı değişkenlere göre tasnifi. *International Journal of Language Academy*, 5 (4), 205-214. <https://doi.org/10.18033/ijla.3625>
- Ercan, A. N. (2014-Haziran). Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından analizi. 7. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı*, 19-21 Haziran, Muğla.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888-937. DOI : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.709>
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M. ve Özkan, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bilimsel makalelerde geçen anahtar sözcüklere ilişkin bir içerik analizi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 213-237. doi: 10.7822/omuefd.34.1.13
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 6 (3), 797-810. DOI : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2470>
- Kardaş, M.N. ve Kaya, M. (2019a). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihi. M. N. Kardaş (Ed.). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi* içinde (s. 1-25). Pegem Akademi Yayınları.
- Kardaş, M.N. ve Kaya, M. (2019b). Türkçe öğretiminin amacı ve temel ilkeleri. K. Bulut ve M. N. Kardaş(Ed.) *Türkçe öğrenme ve öğretim yaklaşımları* içinde (s. 87-112). Pegem Akademi Yayınları.
- Küçük, S., ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442-456. DOI: 10.7596/taksad.v7i5.1880.
- Maden, A. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye yönelik lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *The Journal of International Social Research*, 13(71), 795-806. DOI: 10.17719/jisr.10585

- Maden, S. & Önal, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri . *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7 (1) , 42-56. DOI: 10.47714/uebt.878270
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. A guide to design and implementation*. John Wiley-Sons Press
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education* [Special issue], 1-22.
- Varişoğlu, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (3), 1767-1781
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

1. yazar %60 oranında, 2. yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul İzni

Çalışmanın verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplandığı için etik kurul iznine gerek duyulmamıştır.